

Corlaer College

Het Corlaer College is een brede, kleinschalig georganiseerde scholengemeenschap die een regionale functie vervult voor Nijkerk en omgeving. Het Corlaer maakt onderdeel uit van de Meerwegen scholengroep voor christelijk voortgezet onderwijs. De school heeft een eigen gebouw voor vmbo-leerlingen van alle niveaus, en een atheneum/havo-gebouw waar zo'n duizend leerlingen onderwijs volgen. In dit schoolportret gaat het om het onderwijs voor deze laatste onderwijstypen.

1 Missie, uitgangspunten en schoolconcept

Het Corlaer verzorgt onderwijs vanuit een christelijke grondslag. Dit komt onder andere tot uiting in dag- en weekopeningen, vieringen en in de dagelijkse omgang met elkaar.

De school vindt het belangrijk dat leerlingen zich veilig voelen en zich door een open en warme uitstraling thuis voelen. Leerlingen moeten ervaren dat er belangstelling is voor hen en hun relaties binnen en buiten school. Solidariteit en respect zijn daarbij belangrijk waarden. In de visie van de school gaat het bij onderwijs om relatie, competentie en autonomie. Meer dan tien jaar geleden is de school begonnen leerlingen meer toekomstgericht op te leiden. In het schoolconcept neemt het aanleren van 'vaardigheden' een belangrijke plaats in, naast het ontwikkelen van kennis. Het onderwijs moet zich richten op het aanleren van leervermogen, zodat leerlingen zich blijven ontwikkelen en daarmee blijven in de samenleving. De belangrijkste 'andere' doelen waar de school zich op richt zijn persoonsvorming van leerlingen (wie ben ik, wie is de ander), zelfsturend leren en autonomie (wat doe ik en waarom), kritisch denken en reflecteren/evalueren, samenwerken en omgaan met anderen, en maatschappelijke oriëntatie. Een belangrijk onderdeel in het schoolconcept speelt het zogenoemde 'domein'. Dit is een speciale ruimte waar leerlingen in de onderbouw thematisch werken, en coachend begeleid worden door docenten. Leerlingen in de bovenbouw werken in deze ruimtes aan zelfstudie. Uitgangspunt in het onderwijs op deze school is de sociaal-constructivistische opvatting over onderwijs, waarin samenwerkend leren een belangrijke rol speelt.

2 Het curriculum

De ordening van de leerstof verloopt in de onderbouw niet volgens een leerjaren indeling. De leerlingen krijgen op deze school in de eerste twee leerjaren structureel vakoverstijgend, thematisch onderwijs. Dit biedt veel aanknopingspunten voor het aanleren van de beoogde doelen. Leerlingen bepalen voor een belangrijk deel zelf hun doelen, strategieën en planning. De leerlingen reflecteren hierbij samen met de docenten op de resultaten en het leerproces. Hierdoor leren ze beter keuzes te maken en wordt de zelfstandigheid bevorderd. In veel gevallen wordt ook samengewerkt met andere leerlingen.

Vanaf de derde klas is het onderwijs meer vakgericht, maar leerlingen hebben relatief veel zelfstudie-uren. Ook hierbij wordt regelmatig samengewerkt.

Vanaf de brugklas wordt door alle leerlingen toegewerkt naar Cambridge-certificering door middel van een Engelstalige methode en een meer dan gemiddeld aantal lessen Engels. Daarmee is het uitstroomniveau voor Engels hoger dan gebruikelijk, en leerlingen kunnen ervoor kiezen om Cambridge certificaten daadwerkelijk te behalen.

Een extra vak voor atheneum leerlingen in de eerste drie leerjaren is wetenschapsoriëntatie. De leerlingen maken in deze uren kennis met de wereld van de wetenschap (alfa, bèta en gamma) en ontwikkelen een open en onderzoekende houding. Hierbij wordt ook samengewerkt met wetenschappers en studenten van universiteiten.

3 Schoolorganisatie

De school is jaren geleden gestart met een klein docententeam. De docenten gaven met elkaar en met de schoolleiding vorm aan het schoolconcept. Docenten kenden elkaar goed en ook alle leerlingen. Inmiddels is de school behoorlijk gegroeid en is het niet goed meer mogelijk om op deze manier te werken. Er zijn inmiddels twintig nieuwe docenten aan het werk. Zij worden gecoacht, en krijgen een 'maatje' als sparring partner. Ook worden zij getraind in didactisch coachen, omdat deze vaardigheden (rol van feedback, vragen stellen in de klas e.d.) geen onderdeel zijn op de lerarenopleiding. Ondanks de begeleiding en het enthousiasme van de nieuwe docenten is het voor sommige nieuwe docenten soms toch moeilijk om vorm te geven aan de beoogde relatie docent-leerling.

Ook het beoogde rooster zonder tussenuren voor leerlingen staat door de groei onder druk. De schoolleider en docenten blijven het belangrijk vinden dat er geen tussenuren zijn en geen uitval van lessen. Hierdoor zijn leerlingen meer gefocust op school en leren, en docenten weten waar leerlingen zijn: *"Het geeft meer schoolgerichtheid en rust op school"*. De groei van de school is daarmee een uitdaging.

De docenten vormen per leerjaar een team, waardoor veel uitwisseling mogelijk is en leerlingen 'gezien' worden. Hierbij helpt ook de inzet van onderwijsassistenten. Ze zorgen voor rust en continuïteit op de 'domeinen'. De onderwijsassistenten regelen ook veel administratieve zaken, waardoor de werkdruk van docenten vermindert.

4 Didactische aanpak en keuzes

Het accent van de didactische aanpak ligt in de onderbouw. Daar wordt veel aandacht besteed aan het 'leren leren' van leerlingen, zodat ze goed voorbereid worden op de bovenbouw en verdere studieloopbaan. Dit wordt voor een belangrijk deel bereikt door leerlingen ongeveer een derde deel van de lessen niet in de klassikale setting, maar 'op domein' te laten werken. Er wordt dan thematisch gewerkt, aan de hand van opdrachten. In een geleidelijk proces worden leerlingen steeds meer 'losgelaten'. Zo wordt bijvoorbeeld gestart met een planner en huiswerk. Leerlingen gaan aan de slag met opdrachten, waarbij ze steeds meer keuzemogelijkheden krijgen, bijvoorbeeld voor verdieping, de wijze waarop ze willen werken en met wie ze willen samenwerken. Er is ook de mogelijkheid om zelf de volgorde van de opdrachten te kiezen, en welke opdrachten ze willen maken. Er is dus ruimte voor uitproberen. Later gaan leerlingen zichzelf doelen stellen, en ontwikkelen ze zich daarop. Docenten werken in deze uren didactisch coachend, en individueel gericht. Dat wil zeggen dat docenten naar aanleiding van wat ze zien bij leerlingen meer of minder structuur bieden, en feedback geven op het verloop van het leerproces onder andere naar aanleiding van diagnostische toetsen. Leerlingen geven elkaar uitleg over de lesstof, de docent staat veel minder centraal dan bij de lessen die in de traditionele klaslokalen plaatsvinden.

In de bovenbouw staat de docent weer meer centraal, maar leerlingen hebben zelfstudie-uren op domein. Docenten merken op dat de combinatie van gewoon les, en domeinuren goed werkt en motiverend is voor leerlingen: *"Bij de les in de klas wachten leerlingen op instructie van docent, op domein wachten ze niet maar gaan direct zelf aan de slag"*. Wel is het van belang dat het aantal uren zelfstudie substantieel is, op deze school is dat minimaal 12 uur. Volgens een docent worden leerlingen dan gemotiveerd om aan de slag te gaan, mede omdat ze anders erg veel extra tijd thuis

aan het leerwerk moeten besteden. Te weinig uren zelfstudie werkt minder goed: *“Dat nodigt meer uit tot keten”*.

5 Gebouw en leeromgeving

De vormgeving en indeling van het gebouw is vernieuwend, en vormt de kern van het onderwijs. Docenten en schoolleiding vinden de vormgeving van het gebouw een voorwaarde voor de vernieuwing. Kenmerkend zijn de domeinen, de open ruimtes waar leerlingen op een andere manier en meer zelfsturend werken, en waar docenten didactisch-coachend les geven. Docent en leerling komen in een andere modus wanneer ze op domein bezig zijn, dit is volgens docenten niet mogelijk in een niet onderscheidend klaslokaal. Voor elk leerjaar is er een eigen domein in de school. Het gebouw heeft verder een zeer open en transparant karakter met veel glas en zichtlijnen. Het handelen op domein, zowel van leerlingen als van docenten, is daardoor meer zichtbaar, hetgeen een open cultuur bevordert: *“Je komt elkaar tegen, je ziet van elkaar hoe er gewerkt wordt en je kunt daarop reageren”*. Door deze vormgeving ontstaat een lerende organisatie: *“Nieuwsgierigheid en levenlang leren is ingebakken”*.

6 Pedagogisch klimaat

Op deze school wordt verbondenheid en de relatie tussen docenten en leerlingen erg belangrijk gevonden. Dit wordt bevorderd door de vormgeving van het schoolgebouw en het werken op domeinen. Docenten werken hierbij meer in samenwerking met de leerlingen, dit maakt het contact laagdrempelig. Leerlingen krijgen veel kansen en ruimte om naar eigen inzicht te werken, tegelijkertijd worden ook duidelijke kaders gesteld en worden leerlingen geconfronteerd met eigen keuzes en gevolgen. Het draait om het gesprek tussen leerlingen en docenten, waarbij leerlingen een eigen verantwoordelijkheid krijgen. Er is intensieve begeleiding van klassen in het eerste en tweede jaar door de mentor/coach. In coachlessen wordt ingegaan op de omgang van leerlingen met elkaar, problemen uitspreken, en pestgedrag. Ook ouders worden hierbij betrokken. Verder coachen ouderejaars leerlingen de jongere leerlingen.

Nu de school groter wordt is het ook moeilijker om elke leerling te kennen, maar docenten kennen nog wel alle leerlingen van hun afdeling. De samenwerking van docenten in leerjarenteams helpt, maar het is een uitdaging dit bij verdere groei goed te organiseren, aldus de schoolleiding en docenten.

7 Werken aan ‘andere doelen’ en volgen van ontwikkeling

Het werken aan de ‘andere doelen’ speelt met name in de onderbouw een grote rol. Voor het volgen van de ontwikkeling van leerlingen op deze doelen, gebruikt de school een zelf ontwikkeld digitaal programma: Comprendo. De coach en mentor vullen dit systeem samen met de leerling, ook vakdocenten beschrijven hierin hun ervaringen met de leerling. Vooral nog speelt het systeem vooral bij bespreekgevallen een rol. In de onderbouw worden sociaal-emotionele vaardighedenlijsten afgenomen (SAQI). Deze informatie wordt vooral door mentoren gebruikt.

In de bovenbouw worden problemen in relatie tot de vaardigheden soms vastgelegd in het leerlingvolgsysteem, vooral wanneer eraan gewerkt wordt binnen het mentor/docententeam. De schoolleiding wil graag dat het werken met Comprendo meer vervolg krijgt in de bovenbouw (maatschappelijke stage e.d.). Leerlingen hebben er zelf behoefte aan dat het terugkomt, aldus de

schoolleider, ook bijvoorbeeld in overgangsnormen, maar er wordt nog gezocht naar een goede manier om hier vorm aan te geven.

Er worden geen bijzondere spanningen ervaren bij het werken aan andere doelen in relatie tot de cognitieve doelen. Wel is het zo dat het accent op de andere doelen vooral in de onderbouw ligt en minder in de bovenbouw, vanwege het naderend eindexamen. Er is voldoende transfer van de onderbouw naar de bovenbouw, maar er moet wel aandacht zijn voor herhaling, mede met het oog op de verandering van context.

De schoolleiding ziet voldoende aanwijzingen dat deze school goede resultaten boekt bij het aanleren van de 'andere doelen'. Leerlingen die zijn doorgestroomd naar het hoger onderwijs, koppelen terug dat ze op dit gebied een voorsprong hebben op andere leerlingen. Vanuit HBO's worden gegevens beschikbaar gesteld, waaruit blijkt dat de leerlingen van deze school sneller dan gemiddeld hun propedeuse halen, en minder switchen tussen opleidingen. De schoolleiding koppelt deze goede resultaten aan het aanleren van de vaardigheden en de goede voorlichting over vervolgopleidingen bij deze school.

8 Omgaan met differentiële leerbehoeften

Het onderwijsconcept is voor vrijwel alle leerlingen geschikt. Door de invoering van passend onderwijs vraagt het wel veel aandacht. Veel autistische leerlingen of leerlingen met ADHD kunnen er goed mee uit de voeten, maar soms lukt het niet, bijvoorbeeld bij externaliserend gedrag, of moeite met samenwerken.

Bij leerlingen die instromen in de bovenbouw kunnen er problemen zijn, omdat ze de benodigde vaardigheden op de vorige school onvoldoende hebben geleerd. De onderwijsassistenten besteden extra aandacht aan deze leerlingen, dat helpt.

Verschillen tussen jongens en meisjes als groep worden niet gesignaleerd, al zijn er wel individuele verschillen. Het onderwijs is vooral voor rustige, zelfstandige leerlingen (j/m) geschikt. Drukke jongens gedijen soms toch goed, omdat ze minder stil hoeven te zitten en te luisteren naar de docent. Maar dan is wel het aantal drukke leerlingen relevant voor hoe dat in de groep uitpakt. De school is ook bezig met invoering in het vmbo. Hierbij is het wel nodig dat er meer structuur wordt geboden tijdens zelfstudie.

Docenten geven aan dat leerlingen op verschillende niveaus kunnen werken bij het thema-onderwijs. De gewone lessen, zowel in onder- als bovenbouw zijn vooral klassikaal, docenten vinden het moeilijk om hierbij op niveau te differentiëren, maar geven aan dat het in het vo ook minder nodig is vanwege de verschillende onderwijstypen. De combinatie van vernieuwend en klassiek onderwijs geeft wel mogelijkheden, met name voor hoogbegaafde leerlingen. Zo kunnen bijvoorbeeld incidenteel versnelde trajecten gevolgd worden.

De school voorziet veelvuldig in een gedifferentieerd aanbod van verwerkingsvormen. Leerlingen kunnen dan vaak zelf werkvormen kiezen.

9 De buitenwereld

In het derde leerjaar kunnen leerlingen meedoen aan Expeditie Corlaer. Dit gebeurt buiten schooltijd, gedurende twee lesuren op vrijdagmiddag. Leerlingen kiezen in overleg met hun teamcoaches zelf een maatschappelijk doel, bijvoorbeeld aanschaffen van leermiddelen voor een school in het buitenland. Ze moeten solliciteren, en worden ingedeeld in gemengde teams van havo/vwo en vmbo leerlingen. Leerlingen krijgen een startkapitaal, en gaan vervolgens acties bedenken om geld bij elkaar te brengen, waardoor ondernemerschap wordt bevorderd en

vaardigheden worden toegepast en getraind. Vaak maken ze in dit kader een buitenlandreis, waarbij ze verantwoordelijk zijn voor elkaar, en hun blik op de wereld wordt verruimd.

Verder is op deze school de maatschappelijke stage voortgezet.

Bij thematisch onderwijs in de onderbouw worden incidenteel mensen van bepaalde beroepsgroepen uitgenodigd voor een les, zoals een architect, een schrijver of een journalist.

10 Vernieuwing in de genen?

Vernieuwing zit in grote mate in de genen van deze school. Er is voortdurend beweging in de school en doorontwikkeling van het onderwijsconcept, zoals meer domeinuren in onderbouw, of de invoering van het thema kunst in de onderbouw. In dit kader is een geïntegreerd Kunstdomein gecreëerd. In de bovenbouw wordt nagedacht over mogelijkheden in het kader van de regeling regelluw. Gedacht wordt aan modulair onderwijs, een vijfjarig vwo, het centraal examen Engels vervangen door Cambridge-Engels certificering, versnellingsprojecten met aanvullend verdiepend onderwijs, of mogelijkheden om leerlingen voortijdig colleges op universiteiten te laten volgen. Niet alles kan of hoeft tegelijk, er bestaat het risico op versnippering. Sommige ideeën kunnen mogelijk op langere termijn worden ingevoerd.

Het concept wordt zeker breed gedragen. De school begon vanuit het vmbo en startte elf jaar geleden met de havo/vwo afdeling. De docenten waren zeer gemotiveerd om op deze nieuwe afdeling te gaan werken, met dit nieuwe schoolconcept. Het was een klein team, dat samen met de schoolleiding vorm gaf aan het schoolconcept. De school behaalt goede resultaten met de leerlingen, en ook nieuwe docenten willen hier graag werken. Soms vertrekken nieuwe docenten na enige tijd, omdat ze het in praktijk toch moeilijk vinden om op deze manier te werken. Het kost docenten veel tijd en energie om volgens het schoolconcept te werken, dus motivatie is erg belangrijk.

11 Wat gaat goed en wat zijn verbeterpunten?

De schoolleiding is tevreden over de resultaten van de school en het schoolconcept. Het centraal examen wordt als belangrijkste struikelblok ervaren voor het doorvoeren van vernieuwend onderwijs. De school wil het vakoverstijgend onderwijs graag doorzetten in de bovenbouw, met integratie van vakkennis. Met het oog op het examen durft men deze stap (nog) niet te maken.

De docenten zijn erg tevreden over de mogelijkheden die de school biedt voor de manier waarop zij het onderwijs en het schoolconcept willen vormgeven. Ze vinden ook dat de school goed georganiseerd is.

Er worden ook een enkele knelpunten genoemd. Het gaat daarbij om de groei van de school en daarmee de organisatie. De noodzakelijke afstemming wordt dan ingewikkelder, meer bureaucratisch: *“daardoor verlies je slagkracht”*.

Een ander punt is dat de lerarenopleidingen niet altijd goed voorbereiden op lesgeven op deze school. Voor een groot deel gaat het niet om lesgeven, maar om coaching, en dat is op de lerarenopleiding geen onderdeel.

Bronnen:

-Interview met plv rector Mw. Botting

-Groepsinterview met vier docenten havo/atheneum, lesgevend in verschillende vakken en zowel in de onderbouw als de bovenbouw.

-Corlaer College Schoolgids 16/17

-De schoolwebsite: <http://www.corlaer.nl/Home.aspx>